

Hemşirelerde Kişisel Değerler ile Etik Duyarlılık Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Determining the Relationship Between Personal Values and Ethical Sensitivity in Nurses

Yeliz KARAÇAR^a, Kerime BADEMLİ^b, Mustafa Levent ÖZGÖNÜL^c

Özet: Hemşirelerin bakım sürecinde yaşanan olayların etik boyutunun olup olmadığını anlayabilmesi ve etik sorunla karşılaştığı noktada uygun kabul edilebilir kararlar verebilmesi için etik duyarlılığa sahip olması gereklidir. Etik ilkelere dayalı davranış; tutum ve davranışlara yön veren kişisel değerlerin bir uzantısıdır. Etik açıdan uygun karar verme sürecinde hemşirenin kendi değerlerini tanıması önemlidir. Bu çalışmada, hemşirelerin kişisel değerleri ve etik duyarlılık düzeylerinin belirlenmesi ve kişisel değerler ile etik duyarlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Bu çalışmada, tanımlayıcı ve ilişkisel araştırma tasarımı kullanılmıştır. Çalışmaya etik kurul ve kurum izni alındıktan sonra başlanmıştır. Bu çalışmanın verileri, Mayıs 2018 ile Mart 2019 tarihleri arasında bir üniversite hastanesi kliniğinde çalışan 114 hemşirenin bilgilendirilmiş onamları alındıktan sonra yüz yüze anket yöntemiyle toplanmıştır. Verilerin toplanmasında; hemşirelerin tanıtıcı bilgilerini içeren “Bilgi Formu”, “Salford- Scott Hemşirelik Değerleri Ölçeği” ve “Byrd'nin Hemşirelere Yönelik Etik Duyarlılık Testi” kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra parametrik ve non parametrik testler kullanılmış, ölçekler arası ilişkinin değerlendirilmesinde ise Spearman korelasyon analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Çalışmaya katılan hemşirelerin etik duyarlılıklarının orta düzeyde (22,798 ±3,27), en çok önem verilen kişisel değerden en az önem verilen değer sırasının entelektüel merak, eğitsel başarı, kendini kontrol etme, dürüstlük, özgecilik ve dindarlık olduğu belirlenmiştir. Etik ve değerler konusunda eğitim alanların hemşirelik değerleri ölçeği toplam puan ortalamalarının ve alt boyut alanlarından entelektüel merak, eğitsel başarı, kendini kontrol etme ve dindarlık boyutu puan ortalamalarının eğitim almayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0.05). **Tartışma ve Sonuç:** Bu çalışmada hemşirelerin etik duyarlılıklarının orta düzeyde olduğu ve kişisel değerler ile etik duyarlılık arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür. Etik duyarlılığı yüksek ve kişisel değerlerinin farkında olan bir hemşire, etik karar verme sürecini etkili şekilde yönetebilir ve uygun hasta bakımını sağlayarak, hasta memnuniyeti ve bakım kalitesini arttırabilir. Bu bağlamda, hemşirelik yöneticilerinin hizmet içi eğitimlerde etik konularına yönelik daha kapsamlı içerikler hazırlayarak programlarını oluşturmaları, var olan programları da etik konu başlıkları ile güçlendirmeleri önerilmektedir. Hemşirelerin kişisel değerlerini ve etik duyarlılık düzeylerini etkileyen değişkenlerin daha anlaşılır olabilmesi açısından nitel çalışmaların katkısı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Etik, etik duyarlılık, hemşirelik, kişisel değerler

--

^a Araştırma Görevlisi, Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye ✉ yelizkaracar@gmail.com

^b Doç., Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

^c Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye

Gönderim Tarihi: 11.08.2020 • Kabul Tarihi: 07.09.2020

Abstract: Nurses need to have ethical sensitivity in order to understand whether there is an ethical dimension to the events experienced in the care process and to make appropriate decisions at the point where they encounter an ethical problem. Behavior based on ethical principles; It is an extension of personal values that guide attitudes and behaviors. It is important for nurses to recognize their own values in the ethical decision making process. This study was carried out to determine the relationship between ethical sensitivity and personal values of nurses. **Methods:** The descriptive and relational research design was used in the study. Ethics committee and institutional permission of the study was obtained. The study collected data from face-to-face questionnaires from 114 nurses working in a University Hospital clinics between July 2018 and March 2019. Ethics committee, institution permission and written consent were obtained. In collecting data; "Information Form" containing the introductory information of nurses, "Salford-Scott Nursing Values Scale" and "Byrd's Ethical Sensitivity Test for Nurses" were used. In addition to descriptive statistics, parametric and nonparametric tests were used in the analysis of the data, and Spearman correlation analysis was used to evaluate the relationship between the scales. **Results:** The ethical sensitivity of the nurses was determined to be moderate. In the scale of values, it was determined that the nurses obtained scores from the dimensions of intellectual curiosity, self-control, educational achievement, honesty, altruism and religiosity from the highest score to the lowest score, respectively. It was determined that the total score averages of the nursing values scale of those who were trained in ethics and values and the intellectual curiosity, educational achievement, self-control and religiosity dimension scores were significantly higher than those who did not receive education. **Discussion and Conclusion:** In the study, it was seen that the ethical sensitivity of the nurses was at a medium level and there was no relationship between personal values and ethical sensitivity. A nurse who is highly ethical and aware of her personal values can effectively manage the ethical decision making process and increase patient satisfaction and quality of care by providing appropriate patient care. In this context, it is recommended that nursing managers create training programs for ethical sensitivity and values in in-service trainings and strengthen existing programs. It is recommended to conduct qualitative studies on variables that affect the personal values and ethical sensitivity levels of nurses.

Keywords: Ethics, ethical sensitivity, nursing, personal values

GİRİŞ

Hemşireler, etik ilkelere dayalı hasta bakımı sağlamaktan sorumludurlar. Bu nedenle yasal ve etik açıdan uygun hizmet sağlama konusunda etik bilgiye gereksinim duyarlar(1,2). Hemşirelerin bakım sürecinde yaşanan olayların etik boyutunun olup olmadığını anlayabilmesi ve etik sorunla karşılaştığı noktada uygun kabul edilebilir kararlar verebilmesi için etik duyarlılığa sahip olması gereklidir (3). Hemşireler açısından etik duyarlılık etik sorunların farkında olup, karşılaştığı bu sorunları değerlendirebilme ve etik açıdan uygun kararlar verebilme yetisidir (4). Etik duyarlılığın ön koşulu da etik açıdan sorun olan konuların tanınması ve etik davranışta bulunabilmek için uygun kararın değerlendirilmesi aşamasında bunların farkına varılmasıdır (3). Hemşirelikte etik duyarlılık, hastanın ihtiyaçlarına ve değerlerine uygun olarak hasta bakımı sağlama yeteneğini ve içselleştirilmiş istemini içerir (5). Etik duyarlılık, klinik karar verme ve kaliteli bakım vermenin ayrılmaz bir parçasıdır (6). Bu nedenle hemşirelerin etik duyarlılığının düşük düzeyde olması, hemşireliğin mesleki değer ve yükümlülükleriyle tutarsız bakım ve etik açıdan uygun olmayan kararlar verme davranışlarıyla sonuçlanabilir (7). Etik davranış, birey tarafından benimsenen ve zaman içinde kültürel, toplumsal, ailesel, çevresel, eğitim ve bireyin yaşam deneyimleriyle şekillenir. Değerler, bireyin kimliğinin bir parçasıdır ve genellikle farkında olmadan karar verme sürecinde etkindir (8). Bu nedenle özellikle etik karar verme sürecinde, hemşirenin kişisel değerlerinin farkında olması ve bunları açıklığa kavuşturması etik açıdan uygun kararlar almasını önemli ölçüde destekler.

Hemşirelerin etik ikilemler yaşadıklarında karar verme sürecinde, tutum ve davranışlarının etik açıdan doğru olduğunu gerekçelendirmelerinde etik ilkeler ve mesleki değerleri yol göstericidir (9). Etik ilkelere dayalı davranış; tutum ve davranışlara yöne veren kişisel değerlerden etkilenebilir (1,10,11). Bu nedenle etik açıdan uygun karar verme sürecinde hemşirenin kendi değerlerini tanıması önemlidir. Etik karar verme sürecinde etkin olan kişisel değerlerin tanımlanması, davranışların daha açık olarak anlaşılmasını sağlayacaktır (12). Değerlerinin farkında olan bir hemşire eylemlerine yön verebilir, düşünce ve davranışlarını şekillendirebilir (8). Hemşirelerin kendi değerlerinin farkında olması ve davranışlarını nasıl etkilediğini bilmesi, hastalarına daha duyarlı bir bakım vermesine yardımcı olacaktır (13). Hemşirelik bakım ve uygulamalarının etik açıdan duyarlı olarak verilebilmesi, hemşirelerin kendi değerlerini bilmesi ve evrensel etik değerlerin kendi değerleri olarak içselleştirmesi ile olasıdır (9). Bir eylem sırasında karar verilmesi gereken bir durumda iki değer arasındaki çatışmadan kaynaklanan etik ikilemin fark edilmesi ve çözülebilmesi için gerekli olan etik duyarlılık bakım veren hemşirenin kendi kişisel değerlerinden etkilenebilir (14). Literatür incelendiğine hemşirelerin karşılaştıkları etik ikilemlerin fark edilebilmesi ve çözümlenmesinde profesyonel sorumlulukları ve kişisel değerleri arasında kaldığı vurgulanmaktadır (15-17). Bu bağlamda değerlendirildiğinde bu çalışma, hemşirelerin kişisel değerleri ile etik duyarlılıklarının belirlenmesi ve kişisel değerleri ile etik duyarlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, hemşirelerin bakım sürecinde kişisel değerleri ve etik duyarlılık düzeylerinin belirlenerek kişisel değerleri ile etik duyarlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Hemşirelerin bakım sürecinde etik sorunların farkındalığını artıran ve çözümünde etkili bir etmen olan etik duyarlılık düzeylerinin belirlenmesi bununla birlikte etik karar verme sürecinde etik davranışa yön veren kişisel değerlerinin açıklığa kavuşturulması önemlidir. Hemşirelerin kişisel değerleri ve etik duyarlılıkları ile ilgili yapılan bu çalışmanın, hemşirelerin kişisel farkındalıklarını artırmalarının yanı sıra bu konudaki çalışmaların sınırlı kalması gerekçesiyle hemşirelik eğitim ve uygulaması ile birlikte bilimsel literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışma, 02 Temmuz 2018 - 29 Mart 2019 tarihleri arasında Akdeniz Üniversitesi Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin (N=300) kişisel değerlerini ve etik duyarlılıklarını belirlemek ve arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tanımlayıcı ve ilişkisel desende yapılmıştır. Araştırma örneklemini, %5 hata payı, %80 güç ile tolerans oranı 0,05 alınarak 114 hemşire olarak belirlenmiştir (18,19). Araştırmanın yapıldığı tarihlerde çalıştığı birimde yüz yüze ulaşılan hemşirelere çalışmaya katılımın gönüllük esasına dayandığı, araştırma verilerinin bilimsel amaç dışında kullanılmayacağı hakkında bilgi verilmiş, çalışmaya katılmaya gönüllü olan hemşirelerden sözlü ve yazılı bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Anket formları kapalı bir zarfta dağıtılmış, uygun olanların aynı gün doldurmaları beklenmiş olmayanlardan ise bir hafta sonrasında anketler toplanmıştır. Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden ve anket formlarını eksiksiz olarak dolduran 114 hemşire araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında; araştırmacılar tarafından hazırlanan hemşirelerin sosyo- demografik bilgilerini içeren "Bilgi Formu", "Salford- Scott Hemşirelik Değerleri Ölçeği" ve "Etik Duyarlılık Ölçeği" kullanılmıştır.

Salford- Scott Hemşirelik Değerleri Ölçeği: Ölçeğin özgün ismi “The Salford-Scott Nursing Values Questionnaire (SSNVQ)” dir. Çalışmayı Ulusoy ve ark. (2018), Johnson, Haigh, and Yates- Bolton’ın (2007) makalesine dayanarak geliştirmiştir (20,21). Ölçek Scott’un oluşturduğu 37 maddelik sorudan oluşmaktadır ve “ hemşirelik değerlerini” ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (21). Yapılan istatistiksel analizler sonucunda ankette yer alan ve hemşirelerin “kişisel değerleri ve bireysel ideolojilerini” ölçen 22 maddenin Türkçe versiyonu oluşturulmuştur (20). Ölçeğin bu çalışmada kullanılması için Prof. Dr. Hatice Ulusoy’dan izin alınmıştır. Anketin Cronbach Alphası 0,834 olarak saptanmıştır. Ölçekte 6 boyut tanımlanmıştır. Bunlar; entelektüel merak (5 madde); eğitsel başarı (4 madde); kendini kontrol etme (self kontrol) (5 madde); özgecilik (alturizm) (3 madde); dindarlık (2 madde); dürüstlük (3 madde). Bu araştırmada ölçeğin Cronbach alphası 0,872 olarak saptanmıştır.

Byrd’nin Hemşirelere Yönelik Etik Duyarlılık Testi: Byrd’in Hemşirelere Yönelik Etik Duyarlılık Testi, Byrd (2006) tarafından Amerika Birleşik Devletleri’nde hemşirelerin etik duyarlılığını ölçmek amacıyla geliştirilen bu ölçeğin Orgun ve Khorsid (2008) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır (22,23). Byrd’in Hemşirelere Yönelik Etik Duyarlılık Testi, 10 maddelik Likert tipi (1-3) bir ölçektir (23). Ölçek, hemşirelik uygulamalarındaki var olan etik ikilemleri kapsayan 10 senaryodan oluşmaktadır. Hemşirelikteki etik ikileme ait senaryoların her biri katılımcıların seçebileceği 3 tane çoktan seçmeli cevabı içermektedir. Her cevap etik duyarlılığın derecesini düşük, orta ve yüksek olarak puanlamaktadır. Ölçek güvenilirlik katsayısı 0.76 olarak bulunmuştur (23). Etik duyarlılığın düşük olduğunu gösteren yanıtta 1 puan, etik duyarlılığın orta olduğunu gösteren yanıtta 2 puan ve etik duyarlılığın yüksek olduğunu gösteren yanıtta 3 puan verilmektedir. En düşük toplam puan 10 ve en yüksek toplam puan 30 puandır. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach alphası 0,671 olarak saptanmıştır.

İstatistiksel Değerlendirme

Verilerin analizinde SPSS 25 (IBM Corp. Released 2017; IBM SPSS Statisticsfor Windows, Version 25,0; Armonk, NY, ABD) istatistik paket programı kullanılmıştır. Verileri tanımlayıcı istatistikleri ortalama±standart sapma, medyan, minimum-maksimum değer, yüzde ve frekans değerleri kullanılarak ifade edilmiştir. Verilerin analizi normallik, varyansların homojenliği (Shapiro- Wilk ve Levene testi) varsayımları sonrasında değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Kolmogorov- Smirnov testi uygulanmıştır. Normal dağılım gösteren verilerde parametrik testler (Bağımsız örneklem t testi, ANOVA) ve normal dağılıma uygunluk göstermeyen verilerde nonparametrik testler (Kruskal Wallis- Mann Whitney U) kullanılmış, ölçekler arası ilişkinin değerlendirilmesinde ise Spearman korelasyon analizi yapılmıştır. Testlerin anlamlılık düzeyi için $p<0.05$ değeri kabul edilmiştir.

Etik Kurul ve Yasal İzinler

Bu araştırma için Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan (Karar No:452; Tarih: 27.06.2018) etik kurul onayı ve Akdeniz Üniversitesi Hastanesi’nden kurum izni alınmıştır. Ayrıca veri toplama sürecinde araştırmaya katılan katılımcılardan sözlü ve yazılı bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Hastanesi kliniklerinde çalışmaya katılan katılımcılarla ve anket sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan katılımcıların tanıtıcı özelliklerine bakıldığında %58,8’inin 25-34 yaş grubu, %91,2’sinin kadın, %58,8’inin evli, %86,8’inin lisans mezunu, %36’sının 5 yıldan az çalışma deneyimine sahip olduğu ve yaklaşık yarısının dahiliye diğer yarısının da cerrahi alanlarda çalıştığı görülmüştür. Dahili alanda çalışan

katılımcıların %53,5 olduğu ve çoğunluğunun (%89,5) etik ve değerler konusunda eğitim almadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Katılımcıların Tanıtıcı Özellikleri (n=114)

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Yaş		
18-24 yaş	16	14,0
25-34 yaş	67	58,8
>35 yaş	31	27,2
Cinsiyet		
Kadın	104	91,2
Erkek	10	8,8
Medeni Durum		
Evli	67	58,8
Bekar	47	41,2
Eğitim Durumu		
Lise	5	4,4
Lisans	99	86,8
Lisansüstü	10	8,8
Çalışılan Birim		
Dahili Alan	61	53,5
Cerrahi Alan	53	46,5
Çalışma Yılı		
5 yıldan az	41	36
5-9 yıl	35	30,7
10-15 yıl	27	23,7
16 yıl ve üzeri	11	9,7
Etik ve değerler konusunda eğitim alma durumu		
Yok	102	89,5
Var	12	10,5
Toplam	114	100,0

Araştırmaya katılan katılımcıların hemşirelik değerleri ölçeği alt boyut alanlarında aldıkları puan ortalamalarının en çok önem verilen en az önem verilen değere doğru sırasıyla bakıldığında entelektüel merak, eğitsel başarı, kendini kontrol etme, dürüstlük, özgecilik ve dindarlık olduğu, ölçek toplam puan ortalamalarının 4,22 (3,36-5) olduğu saptanmıştır. Katılımcıların etik duyarlılık ölçeği toplam puan ortalamasının 22,798 ±3,27 olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2: Katılımcıların hemşirelik değerleri ölçeği/ alt boyutları ve etik duyarlılık ölçeği puanlarının ortalamaları

Hemşirelik değerleri ölçeği ve alt boyutları	Medyan (Min-Max.)
Entelektüel merak	4,40 (3,60-5)
Eğitsel başarı	4,25 (2,75-5)
Kendini kontrol etme	4,20 (3,40-5)
Dürüstlük	4,00 (2,67-5)
Özgecilik	4,00 (2,33-5)
Dindarlık	4,00 (2-5)
Toplam	4,22 (3,36-5)
Etik duyarlılık ölçeği	$\bar{x} \pm SD$
Toplam	22,798 ±3,27

Tablo 3: Katılımcıların tanıtıcı özelliklerine göre hemşirelik değerleri ölçeği/ alt boyutları ve etik duyarlılık ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	Etik Duyarlılık Ölçeği	Hemşirelerde Değerler Ölçeği							
		Toplam	Entelektüel Merak	Eğitsel Başarı	Kendini Kontrol Etme	Özgeçlilik	Dindarlık	Dürüstlük	
	X±SS	Medyan (Min-Max.)	Medyan (Min-Max.)	Medyan (Min-Max.)	Medyan (Min-Max.)	Medyan (Min-Max.)	Medyan (Min-Max.)	Medyan (Min-Max.)	Medyan (Min-Max.)
Yaş									
18-24 yaş	22,62±4,04	4,13 (3,36-4,86)	4,10 (3,8-5)	4,125 (3,25-5)	4,2 (3,4-5)	3,66 (2,67-5)	4 (3-5)	4 (2,67-4,67)	
25-34 yaş	23,35±2,67	4,22 (3,41-4,86)	4,4 (3,60-5)	4,25 (3,25-5)	4,2 (3,4-5)	4 (2,33-5)	4,5 (2-5)	4 (3-5)	
>35 yaş	21,67±3,78	4,27 (3,59-5,00)	4,4 (3,8-5)	4,5 (2,75-5)	4,4 (3,6-5)	4 (3-5)	4 (2,5-5)	4 (3-5)	
*Test değeri	F: 2,921	KW= 2,165	KW= 2,825	KW= 1,086	KW=1,389	KW= 3,635	KW= 1,101	KW= 0,666	
	p=0,058	p= 0,338	p= 0,243	p=0,581	p= 0,499	p= 0,162	p=0,577	p= 0,717	
Cinsiyet									
Kadın	22,83±3,31	4,20 (3,86-5)	4,4 (3,6-5)	4,25 (2,75-5)	4,20 (3,40-5)	4 (2,67-5)	4 (2-5)	4 (2,67-5)	
Erkek	22,40±2,87	4,52 (3,41-4,64)	4,6 (3,8-5)	4,25 (3,25-5)	4,70 (3,40-5)	4 (2,33-4,67)	4 (3,5-5)	4,5 (3,3-5)	
**Test değeri	t=0,401	U= 354,00	U=412,00	U=463,00	U=356,00	U=506,50	U= 460,50	U= 359,50	
	p: 0,688	z= -1,664	z= -1,100	z= -0,5778	z= -1,658	z= -0,137	z= -0,617	z= -1,635	
		p=0,096	p=0,271	p=0,563	p=0,097	p= 0,890	p=0,537	p=0,102	
Çalıştığı Birim									
Dahili birim	22,68±3,29	4,18 (3,45-5)	4,40 (3,80-5)	4,25 (2,75-5)	4,20 (3,60-5)	4,0 (2,33-5)	4,50 (2-5)	4 (3-5)	
Cerrahi birim	22,92±3,26	4,22 (3,36-4,86)	4,40 (3,60-5)	4,25 (3,25-5)	4,40 (3,40-5)	4 (2,67-5)	4,0 (2,5-5)	4 (2,67-5)	
**Test değeri	t=-0,382	U= 1566,5	U= 1573,0	U= 1434,0	U= 1589,5	U= 1454,5	U= 1521,0	U= 1567,0	
	p: 0,703	z= -0,284	z= -0,251	z= -1,049	z= -0,154	z= -0,938	z= -0,562	z= -0,286	
		p= 0,776	p= 0,801	p= 0,294	p= 0,876	p= 0,348	p= 0,574	p= 0,774	
Etik ve değerler konusunda eğitim alma durumu									
Yok	22,96±3,25	4,18 (3,36-5)	4,40 (2,67-5)	4,25 (2,75-5)	4,20 (3,40-5)	4 (2,33-5)	4 (2-5)	4 (2,67-5)	
Var	21,41±3,232	4,40 (4,05-4,86)	4,80 (4-5)	4,62 (4-5)	4,60 (4-5)	3,83 (3,33-4,67)	4,5 (4-5)	4,16 (3,33-5)	
**Test değeri	t= 1,556	U= 382,0	U= 365,5	U= 338,0	U=389,0	U=597,0	U=360,5	U=546,5	
	p: 0,122	z= -2,12	z= -2,315	z= -2,560	z= -2,078	z= -0,141	z= -2,40	z= -0,615	
		p= 0,033	p= 0,020	p= 0,010	p= 0,037	p= 0,887	p= 0,016	p= 0,538	

Araştırmaya katılan katılımcıların tanıtıcı özelliklerine göre etik duyarlılık ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 3'te sunulmuştur. Katılımcıların etik duyarlılık düzeyleri açısından 25-34 yaş ile 35 yaş ve üzeri yaş grupları arasında istatistiksel olarak bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 3). Katılımcıların yaş gruplarına göre etik duyarlılık puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek puanı 25-34 yaş grubunun ($23,35\pm 2,67$) en düşük puanı ise 35 yaş ve üzeri grubun ($21,67\pm 3,78$) aldığı görülmüştür. Katılımcıların cinsiyet grupları, çalıştıkları birim, etik ve değerler konusunda eğitim alma durumuna göre etik duyarlılık puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (Tablo 3).

Araştırmaya katılan katılımcıların tanıtıcı özelliklerine göre hemşirelik değerleri ölçeği/alt boyutlarının puan ortalamaları Tablo 3'te sunulmuştur. Katılımcıların yaş, cinsiyet ve çalıştığı alan gruplarının hemşirelik değerleri ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Katılımcıların etik ve değerler konusunda eğitim alma durumuna göre hemşirelik değerleri ölçeği toplam puan ortalamaları, alt boyut alanlarından entelektüel merak, eğitsel başarı, kendini kontrol etme, özgecilik ve dindarlık boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$). Etik ve değerler konusunda eğitim alanların hemşirelik değerleri ölçeği toplam puan ortalamalarının ve alt boyut alanlarından entelektüel merak, eğitsel başarı, kendini kontrol etme, özgecilik ve dindarlık boyutu puan ortalamalarının eğitim almayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür ($p<0,05$) (Tablo 3). Katılımcıların etik ve değerler konusunda eğitim alma durumları açısından dürüstlük alt boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 4: Katılımcıların hemşirelik değerleri ölçeği/alt boyutları ve etik duyarlılık ölçeği puan ortalamaları arasındaki ilişki

Etik Duyarlılık Ölçeği		Hemşirelik değerleri ölçeği ve alt boyutları						
		Toplam Puan	Entelektüel merak	Eğitsel başarı	Kendini kontrol etme	Özgecilik	Dindarlık	Dürüstlük
Toplam Puan	r	-0,066	-0,172	-0,097	-0,126	0,024	-0,076	0,065
	p	0,485	0,067	0,302	0,179	0,796	0,419	0,492

Araştırmaya katılan katılımcıların hemşirelik değerleri ölçeği/alt boyutları ve etik duyarlılık ölçeği puan ortalamaları arasındaki ilişki açısından incelendiğinde ölçeklerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

TARTIŞMA

Bu çalışmada hemşirelerin etik duyarlılıklarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerde etik duyarlılık düzeylerini incelemek amacıyla yapılan çok sayıda çalışmada hemşirelerin etik duyarlılığının orta düzeyde olduğu belirtilmektedir (24-28). Bu sonuçlar bu çalışmanın bulguları ile uyumludur. Hemşirelerin etik sorunu fark etmesi, etik açıdan doğru karar vermesi ve eyleme geçmesi açısından etik duyarlılıklarının orta düzeyde olmasının önemli bir göstergesi olduğu düşünülebilir. Bu çalışmanın sonuçlarından farklı olarak, Tazegün ve Çelebioğlu (2016) tarafından yapılan çalışmada çocuk hemşirelerinin etik duyarlılıklarının düşük düzeyde olduğu, Dalcalı ve Şendir (2016) tarafından yapılan çalışmada ise hemşirelerin etik duyarlılıklarının iyi düzeyde olduğu gösterilmiştir (29). Bu farklılığın nedenini, yapılan çalışmaların çocuk hemşireliği gibi tek bir alana özgü olması bununla birlikte farklı bölgelerde çalışan hemşirelerle yapılmış olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu çalışmada 25-34 yaş grubunda hemşirelerin etik duyarlılık düzeylerinde anlamlı düzeyde yüksek olduğu, 35 yaş ve üzerindeki hemşirelerin ise etik duyarlılık düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Hemşireler ile yapılan diğer çalışmalarda (24,30-31) bu çalışmadan farklı olarak yaş arttıkça etik duyarlılığın arttığı

belirtilmektedir. Dikmen (2013) yoğun bakım hemşirelerinde yaptığı çalışmada bu çalışmaya benzer şekilde genç yaştaki hemşirelerin etik duyarlılık düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirtilmektedir (32). Bununla birlikte yapılan farklı çalışmalarda, bu çalışmanın sonuçları ile benzer olarak yaş arttıkça hemşirelerde etik duyarlılığın azaldığı belirtilmektedir (29,33). Hemşirelerde yaş ile birlikte tükenmişlik düzeylerinin artması ve iş tatmininin azalması bakımın kalitesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (34). Bu çalışmada etik duyarlılık düzeylerinin yaş ile azalmasının sebebi, ilerleyen yaşla birlikte çalışma koşullarının zorluğu, gece ve gündüz değişen saatlerde uzun sürelerle çalışma gibi nedenlerden dolayı tükenmişlik düzeylerinin artması ve iş tatmininin azalması olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada hemşirelerin etik ve değerler ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almadıkları değerlendirildiğinde büyük çoğunluğunun (%89,5) eğitim almadığı ve eğitim alıp almamanın etik duyarlılıkla arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Ertuğ ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan çalışmada hemşirelerin %38,7'sinin, Daşbilek ve Avşar (2019) tarafından yapılan çalışmada % 35,5'inin herhangi bir etik eğitimi almadıkları bununla birlikte etik ile ilgili eğitim alan hemşirelerin etik duyarlılığının, almayan hemşirelere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir (24,28). Bir başka çalışmada acil serviste çalışan sağlık personelinin yaklaşık yarısının okulda diğer yarısının da çalıştıkları kurumda etik ile ilgili hizmet içi eğitim aldığı ve etik duyarlılıklarının orta düzeyde olduğu belirtilmiştir (27). Yapılan farklı çalışmalarda etik konusunda eğitim almak etik duyarlılık düzeyini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (3,24,28). Türkiye'de mezuniyet sonrası klinikte çalışmaya başlayan hemşirelere yönelik standardize edilmiş ve belirli aralıklarla verilen etik ve değerler konusunda eğitimlerin yeterli içerikte ve yaygın olmadığı düşünülmektedir. Hemşirelerde etik bilgi ve duyarlılığın geliştirilmesi ile etik karar verme süreci ve hasta bakım kalitesinin artırılması sağlanabilecektir. Tüm bu olumlu yöndeki etkileşimin oluşturulabilmesi açısından etik ve değerler ile ilgili eğitimlerin yapılması önem taşımaktadır.

Bu çalışmada hemşirelerin en çok önem verdiği kişisel değerler sırasıyla entelektüel merak, eğitsel başarı, kendini kontrol etme, dürüstlük, özgeçicilik ve dindarlık olduğu belirlenmiş olup etik ve değerler konusunda eğitim alma durumlarına göre entelektüel merak, eğitsel başarı, kendini kontrol etme ve dindarlık değerlerinde eğitim alanların anlamlı düzeyde daha fazla önem verdikleri ortaya çıkmıştır. Hemşirelerin kişisel değerlerini inceleyen bazı çalışmalarda (20,35) dürüstlük değeri diğer kişisel değerlere göre düşük puan alırken, bazı çalışmalarda ilk sırada yer aldığı belirtilmiştir (21,36-37). Daşbilek ve Avşar (2019) tarafından yapılan çalışmada ise hemşirelerin kişisel değer sıralamasında birinci sırada dini değerleri tercih ettiği, ikinci ve üçüncü sırada ise teorik ve sosyal değerlerin takip ettiği belirtilmiştir (28). Dalcalı ve Şendir (2016) tarafından yapılan çalışmada ise siyasi ve ahlaki değerlerin ilk sırada yer aldığı, sosyal değerleri benimseyen hemşirelerin etik duyarlılıklarının daha yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir (19). Profesyonel hemşirelikte uygulamaların temelini eşitlik, özgürlük, insan onuru, özgeçicilik, dürüstlük, gerçekçilik ve estetik değerleri, etik ilkeleri, hemşirelik kuramları ve etik karar verme sürecinde kullanılan yöntemler belirler (38-40). Hemşireler, etik karar verme sürecinde kişisel ve profesyonel değerler arasında karmaşa yaşayabilirler (41). Profesyonel hemşireliği etkileyen en önemli etmen, hemşirelerin mesleki bilgi birikiminin yanı sıra sahip olduğu kişisel değerleridir (42). Bu nedenle, hemşirelerin davranışlarına yön veren kişisel ve profesyonel değerlerinin farkında olmaları nitelikli bakımını sunulmasında son derece önemlidir. Bu çalışmada hemşirelerin kişisel değer seçiminde birinci sırada entelektüel merakın yer almasında hemşirelik biliminin gelişmesini sağlayan merak ve sorgulama kültürünün yansımaları olduğu düşünülmektedir. Entelektüel merak hem problem çözmeye hem de bilgi gereksinimine ihtiyaç olduğunda ortaya çıkmaktadır (43-44). Entelektüel merak, etik sorunla karşılaşan bir hemşirenin etik sorunu fark etme ve etik açıdan doğru karar verme sürecinde durumun netleştirilmesi, yeni bilgi edinmesi, uygun davranışta bulunması için içsel motivasyonunu harekete geçirmesini sağlar (44). Son yıllarda hemşirelik literatüründe entelektüel merak kavramına yapılan vurgu göz önüne alındığında bu çalışmada kişisel değer seçimi sıralamasında entelektüel merakın birinci sırada yer almasının önemli bir bulgu olduğu düşünülmektedir (43-45). Yapılan çalışmalarda hemşirelerin kişisel değer seçimleri farklılık göstermesinin yanı sıra bazı çalışmalarda (19,28)

hemşirelerin kişisel değer seçiminin etik duyarlılık düzeylerini etkilediği belirtilmiştir. Ancak bu çalışmada hemşirelerin kişisel değerleri ile etik duyarlılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Hemşirelerin kişisel değerlerinin belirlenmesi ve değerlerine yönelik farkındalıklarının artırılması etik duyarlılığın geliştirilmesini sağlayabilir. Bu nedenle hemşirelere yönelik etik ve değerler konusunda yapılacak olan hizmet içi eğitimlerde kişisel değerlere yönelik farkındalığın artırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada hemşirelerin etik duyarlılıklarının orta düzeyde olduğu, en çok önem verdikleri kişisel değerlerin sırasıyla entelektüel merak, eğitsel başarı, kendini kontrol etme, dürüstlük, özgecilik ve dindarlık olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca etik ve değerler konusunda eğitim alan hemşirelerin entelektüel merak, eğitsel başarı, kendini kontrol etme, özgecilik ve dindarlığa daha fazla değer verdiği belirlenmiş olup kişisel değerleri ile etik duyarlılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Etik bir sorunla karşılaşan hemşirelerin etik duyarlılıkları ve değerleri etik karar verme sürecini etkilemektedir. Hemşirelerin etik duyarlılık düzeylerinin artırılması etik problemlerin fark edilmesini kolaylaştırırken, kişisel değerlerinin farkında olması ise etik problemin çözümünde ve karar verme sürecinde önemli rol oynamakta bu da bakımın kalitesini doğrudan etkilemektedir. Etik duyarlılığı yüksek ve kişisel değerlerinin farkında olan bir hemşire, etik karar verme sürecini etkili şekilde yönetebilir ve uygun hasta bakımını sağlayarak, hasta memnuniyeti ve bakım kalitesini arttırabilir. Bu bağlamda, hemşirelik yöneticilerinin (sağlık hizmetleri müdürü, hizmet içi eğitim hemşiresi, sorumlu hemşire vs.) hizmet içi eğitimlerde etik duyarlılık ve değerler konularına yönelik eğitim programları oluşturmaları, var olan programları güçlendirmeleri önerilmektedir. Ayrıca bu eğitimlerin interaktif bir ortamda vaka örnekleriyle verilmesi önerilmektedir. Bunun yanı sıra etik ve değerler kapsamında düzenlenen kongre ve kurslara katılımda hemşirelerin katılımının desteklenmesi önemlidir. Etik duyarlılık ve değerler üzerine daha geniş örneklem üzerinde ve farklı değişkenlerin de ele alındığı nicel çalışmaların yanı sıra kavramların bağlamlarını derinlemesine anlama çabası için de farklı desenlerde nitel çalışmaların yapılması ile kapsamlı bilgi kazanımlarımız olacaktır.

TEŞEKKÜR

Çalışmanın uygulamasına izin veren hastane yönetimine ve çalışmaya katılan tüm hemşirelere teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Burkhardt MA, Nathaniel A. Ethics and issues in contemporary nursing. 4thed. Delmar Cengage Learning; 2013.
2. Parandeh A, Khaghanizade M, Mohammadi E, Mokhtari Nouri J. Factors influencing development of professional values among nursing students and instructors: a systematic review. Global journal of health science [Internet]. 2015 [cited 2020 Jul 26]; 7(2), 284-293. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4796667/>
3. Huang FF, Yang Q, Zhang J, Khoshnood K, Zhang JP. Chinese nurses' perceived barriers and facilitators of ethical sensitivity. Nurs Ethics [Internet]. 2016 Aug 3 [cited 2020 Jul 26]; 23(5): 507–22. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25825415/>
4. Borhani F, Abbaszadeh A, Mohsenpour M. Nursing students' understanding of factors influencing ethical sensitivity: A qualitative study. Iran J Nurs Midwifery Res [Internet]. 2013 Jul [cited 2020 Jul 26]; 18(4): 310–5. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24403928>
5. Milliken A. Nurse ethical sensitivity: An integrative review. Nurs Ethics [Internet]. 2018 May 26 [cited 2020 Jul 26]; 25(3): 278–303. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27230913>

6. Van Der Zande M, Baart A, Vosman F. Ethical sensitivity in practice: finding tacit moral knowing. *J Adv Nurs* [Internet]. 2014 Jan 1 [cited 2020 Jul 26]; 70(1): 68–76. Available from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jan.12154>
7. Schluter J, Winch S, Holzhauser K, Henderson A. Nurses' moral sensitivity and hospital ethical climate: A literature review. *Nursing Ethics* [Internet]. 2008 [cited 2020 Jul 26]; 15 (3), 304-321. Available from: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0969733007088357>
8. Chinn PL, Kramer K. *Integrated Theory & Knowledge Development in Nursing - E-Book*. 8th ed. The United States of America: Elsevier Mosby; 2011.
9. Jormsri P, Kunaviktikul W, Ketefian S, Chaowalit A. Moral competence in nursing practice. *Nursing Ethics* [Internet]. 2005 Nov 18 [cited 2020 Jul 27]; 12(6): 582–94. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16312087/>
10. Cozma IF. Trace: Tennessee Research and Creative Exchange The Relation between Globalization and Personal Values across 53 Countries and 28 Years. PhD thesis, University of Tennessee, Knoxville [Internet]. 2011 [cited 2020 Jul 26]. Available from: http://trace.tennessee.edu/utk_graddiss/1175
11. Devrani TK. Kişisel Değerlerin Kuramsal Yapısı ve Pazarlamadaki Uygulamalar. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Derg.* 2010; 5(1): 49–70.
12. Keskin Y, Yıldırım GÖ. Hemşirelerin Kişisel Değerlerinin ve İş Doyumlarının İncelenmesi *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Derg* [Internet]. 2006 Jan 1 [cited 2020 Jul 26]; 22(1): 119–33. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/egehemsire/issue/49610/635826>
13. Karaöz S. Cerrahi Hemşireliği ve Etik. *Cumhuriye Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Derg.* 2000;4(1):1–8.
14. Fry S, Veatch RM, Taylor C. *Case Studies in Nursing Ethics*. 4th ed. Canada: Jones & Bartlett Learning; 2011.
15. de Casterlé BD, Izumi S, Godfrey NS, Denhaerynck K. Nurses' responses to ethical dilemmas in nursing practice: meta-analysis. *J Adv Nurs* [Internet]. 2008 Sep 1 [cited 2020 Jul 27]; 63(6): 540–549. Available from: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1365-2648.2008.04702.x>
16. Schneider DG, Ramos FRS. Moral deliberation and nursing ethics cases: elements of a methodological proposal. *Nurs Ethics* [Internet]. 2012 Nov 22 [cited 2020 Jul 26]; 19(6): 764–776. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22619237>
17. Volker DL. Is there a unique nursing ethic? *Nurs Sci Q* [Internet]. 2003 Jul 19 [cited 2020 Jul 27]; 16(3): 207–211. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12876876>
18. Sample Size Calculator Using Average Values [Internet]. [cited 2020 Jul 27]. Available from: <https://www.dssresearch.com/resources/calculators/sample-size-calculator-average/>
19. Dalcalı BK, Şendir M. Hemşirelerin Kişisel Değerleri ile Etik Duyarlılıkları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi Determining. *Florence Nightingale Hemşirelik Derg.* 2016; 24(1): 1–9.
20. Ulusoy H, Güler G, Yıldırım G, Demir E. Reliability and validity of the Salford-Scott Nursing Values Questionnaire in Turkish. *Nurs Ethics* [Internet]. 2018 Feb 6 [cited 2020 Jul 27]; 25(1): 80–91. Available from: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0969733016642626>
21. Johnson M, Haigh C, Yates-Bolton N. Valuing of altruism and honesty in nursing students: a two-decade replication study. *J Adv Nurs* [Internet]. 2007 Feb 1 [cited 2020 Jul 27]; 57(4): 366–374. Available from: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1365-2648.2007.04119.x>
22. Byrd LM. Development of an Instrument to Identify the Virtues of Expert Nursing Practice: Byrd's Nurses Ethical Sensitivity Test (Byrd's NEST), [Internet]. The University of Southern Mississippi; 2006 [cited 2020 Jul 27]. Available from: <https://aquila.usm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2387&context=dissertations>
23. Orgun F, Khorshid L. The validity and reliability of the Byrd's nursing ethical sensitivity test. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Derg.* 2009; 25(2): 25–42.

24. Ertuğ N, Aktaş D, Faydali S, Yalçın O. Ethical sensitivity and related factors of nurses working in the hospital settings. *Acta Bioeth* [Internet]. 2014 Oct 20 [cited 2020 Jul 27]; 20(2): 265–270. Available from: <https://revistas.uchile.cl/index.php/AB/article/view/33308>
25. Basar Z, Cilingir D. Evaluating ethical sensitivity in surgical intensive care nurses. *Nurs Ethics* [Internet]. 2019 Nov 1 [cited 2020 Jul 27]; 26(7–8): 2384–2397. Available from: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0969733018792739>
26. Mert Boğa S, Aydın Sayılan A, Kersu Ö, Baydemir C. Perception of care quality and ethical sensitivity in surgical nurses. *Nurs Ethics* [Internet]. 2020 May 1 [cited 2020 Jul 27]; 27(3): 673–685. Available from: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0969733020901830>
27. Fırat B, Karataş G, Barut A, Metin G, Sari D. Acil Servis Hemşirelerinin Etik Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Derg* [Internet]. 2017 [cited 2020 Jul 27]; 10(4): 229–235. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/deuhfed/issue/46787/586701>
28. Daşbilek F, Avşar G. Hemşirelerin Kişisel Değerleri ile Etik Duyarlılıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ebelik ve Sağlık Bilim Derg* [Internet]. 2019 Oct 9 [cited 2020 Jul 27]; 2(2): 45–53. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/esbder/issue/49409/558704>
29. Tazegün A, Çelebioğlu A. Çocuk Hemşirelerinin Etik Duyarlılık Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *İzmir Dr Behçet Uz Çocuk Hast Derg*. 2016; 6(2): 97–102.
30. Başak T, Uzun Ş, Arslan F. Investigation of the moral sensibility of intensive care nurses. *Gülhane Med J* [Internet]. 2010 [cited 2020 Jul 27]; 52(2): 76–81. Available from: <http://gulhanemedj.org/archives/archive-detail/article-preview/nvestigation-of-the-moral-sensibility-of-intensive/33397>
31. Kahriman İ, Çalik KY. Klinik Hemşirelerin Etik Duyarlılığı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilim Derg* [Internet]. 2017 Sep 30 [cited 2020 Jul 27]; 6(3): 111–21. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/gumussagbil/issue/31206/367968>
32. Dikmen Y. Yoğun Bakım Hemşirelerinde Etik Duyarlılığın İncelenmesi. *Cumhur Hemşirelik Derg* [Internet]. 2013 [cited 2020 Jul 27]; 2(1): 1–7. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/cumunuj/issue/4318/57808>
33. Öztürk H, Hintistan S, Kasım S, Candaş B. Yoğun Bakım Ünitelerinde Hekim ve Hemşirelerin Etik Duyarlılığı. *Yoğun Bakım Hemşireliği Derg* [Internet]. 2009 Dec 1 [cited 2020 Jul 27]; 13(2): 77–84. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ybhd/issue/26485/278756>
34. Palazoğlu CA, Koç Z. Ethical sensitivity, burnout, and job satisfaction in emergency nurses. *Nursing Ethics* [Internet]. 2019 May 17 [cited 2020 Jul 27]; 26(3): 809–822. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28814140>
35. Shahriari M, Mohammadi E, Abbaszadeh A, Bahrami M, Fooladi MM. Perceived ethical values by Iranian nurses. *Nurs Ethics* [Internet]. 2012 Jan 2 [cited 2020 Jul 27]; 19(1): 30–44. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22140186>
36. Rassin M. Nurses' professional and personal values. *Nurs Ethics* [Internet]. 2008 Sep 1 [cited 2020 Jul 27]; 15(5): 614–30. Available from: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0969733008092870>
37. Ersoy N, Altun I. Professional and Personal Values of Nursing in Turkey. *Eubios J Asian Int Bioeth*. [Internet]. 1998 [cited 2020 Jul 27]; 8: 72–75. Available from: <https://pdfs.semanticscholar.org/82be/9ffe4314cbe22c90c4780c65824d9bde3b94.pdf>
38. Tiryaki Şen H, Taşkın Yılmaz F. Hemşirelik ve Etik Karar Verme Süreci. *Tıp Etiği* [Internet]. 2013 [cited 2020 Jul 30]; Sd Kış: 94–7. Available from: https://www.researchgate.net/profile/Feride_Yilmaz/publication/336737615_Hemsirelik_ve_Etik_Karar_Verme_Sureci/links/5daff2e0299bf11d4bfe43e/Hemsirelik-ve-Etik-Karar-Verme-Suereci.pdf
39. Schmidt BJ, McArthur EC. Professional nursing values: A concept analysis. *Nurs Forum* [Internet]. 2018 Jan 1 [cited 2020 Jul 30]; 53(1): 69–75. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29419942/>

40. Al-Banna DA. Core professional and personal values of nurses about nursing in Erbil city hospitals: a profession, not just career. *Nurse Care Open Acces J* [Internet]. 2016 [cited 2020 Jul 30]; 2(6): 169–173. Available from: <https://medcraveonline.com/NCOAJ/core-professional-and-personal-values-of-nurses-about-nursing-in-erbil-city-hospitals-a-profession-not-just-career.html>
41. Madenoğlu Kıvanç M. Hemşirelikte Etik. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Derg.* 2003;8 (50): 125–31.
42. Ekiz Erim S, Çevirme A. Hemşirelikte Kişisel ve Profesyonel Değerlerin Farkındalığı Önemli Mi? *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilim Derg* [Internet]. 2018 Dec 28 [cited 2020 Jul 30]; 21(4): 279–284. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunihem/issue/41815/373831>
43. Reio TG, Petrosko JM, Wiswell AK, Thongsukmag J. The measurement and conceptualization of curiosity. *J Genet Psychol* [Internet]. 2006 [cited 2020 Jul 30]; 167(2): 117–135. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16910206/>
44. Russell BH. Intellectual Curiosity. *Adv Nurs Sci* [Internet]. 2013 Apr [cited 2020 Jul 29]; 36(2): 94–105. Available from: <http://journals.lww.com/00012272-201304000-00004>
45. Grandinetti M. Motivation to learn, learner independence, intellectual curiosity and self-directed learning readiness of prelicensure sophomore baccalaureate nursing students [Internet]. Widener University; 2013 [cited 2020 Jul 30]. Available from: <https://sigma.nursingrepository.org/handle/10755/20628>